

ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ο ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ

Του Η. SIENKIEWICZ

ΗΡΘΕ στον κόσμο άσθενικό, κίχρητικό. Οι γοργές γειτονίσσες, μαζεμένες γύρω από το κρεβάτι της λεγώντας, κουνούσαν το κεφάλι βλέποντας τη μητέρα και το μωρό. 'Η γυναίκα του σιδερά άρχισε να παρηγορεί την άρρωστη, λέγοντας :

— Το βλέπω, είσαι άσχημα. Θά πεθάνης. Μή φοβάσαι όμως. Θά πάω να φωνάξω τον παπά νάρθει να σου συγχωρέσει τις άμαρτίες.

— Ναι, επτε μιά άλλη γειτονίσσα, και το μωρό πρέπει να το βαφτίσουμε μιά όθ' άρχιτερα' φοβάμαι μη δέ ζήση ως πού νάρθη ο παπάς. Κι' αν δέν τν προφτάσει ο παπάς θά βρηνολομάση και θά γυρνέ στον κόσμο σάνδολα τά παιδιά που πεθαίνουν άβάφτιστα.

Και λέγοντας αυτά άναψε ένα κερι, πήρε το παιδί στα χέρια κι άρχισε να το ραντίζει μ' άγιασμό, μουμουρίζοντας :

— Σέ βαπτίζω έν όνόματι του Πατρός και του Υιού και του Άγιου Πνεύματος και σε όνομάτω 'Ιωάννη. Και τώρα, νεοφώτιστε, μπορείς να γυρίσης από κει που ήλθες. 'Αμήν.

Άλλα ο νεοφώτιστος δέν ελεγε καμμιά διάθεση να γυρίση από κει που ήλθε, ούτε και να έγκαταλείψη το φτωχό του σαρκίο. Άπεναντίας άρχισε να κουνάει τά πόδια του και να φωνάζη δινάτα.

'Ηρθε κι' ο παπάς, κοινώνησε τη μητέρα κι' έφυγε. Σέ μιά βδομάδα ή άρρωστη είταν καλά.

Το παιδί τρία δλόκληρα χρόνια ζούσε και δέ ζούσε, αλλά τόν τέταρτο χρόνο ο κοουκος κελάιθησε στα



κεραμίδια του σπιτιού του κι' από τότε ή ύγεια του καλλιτέρεψε και έτσι ο μικρός Γιάννης έγινε δέκα χρονών. Έμεινε αδύνατος, γλωμός και πλαδαρός με την κοιλιά φουσκωμένη και τά μάγουλα βαθυλωμένα. 'Η μητέρα του τόν αγαπούσε πολύ, αλλά αυτό δέν την έμπόδιζε να τόν δέρονε και να του φέρνεται βάνουσα.

Δέν είταν και πολύ έξυπνος και σάν άληθινός χωριάτης έβαζε το δάχτυλό του στο στόμα του όταν του μιλούσαν. Οι συχωριανοί του πρόλεγαν ότι θά ζήση λίγο και κακοτύχιν τη μητέρα του, γιατί μόλις μπορούσε να δουλεύη εκείνος. Σ' ένα μόνο πράγμα άγνωνστο πώς, ασθανότατα μεγάλη κλίση. Στη μουσική. Άκούγε με προσοχή



κάθε ήχο και όσο και μεγάλανε τόσο πύ πολύ τόν άπασχολούσε το τραγούδι κι' ή άρμονία. Άν πήγαινε τα βράβια στο δάσος ή με κανένα φίλο του για να μαζέψουν φρούλους, γούρες χωρίς νάχη σνάξει κομμά φρούλα, κι' έψιθύριζε :

— Άχ, μητερούλα μου, τι ώραία που τραγουδάει το δάσος ! Τι ώραία !

— Θά σου κάνω να τραγουδήσουν και τά πλευρά σου τώρα, παλιοτεπέλη ! φώναζε με θυμό ή μητέρα χτυπώντας τον με τη μεγάλη κουτάλα.

Το παιδί έβγαζε δυνατές φωνές, της έταζε πως θά έχάσει το δάσος και τά τραγούδια του, κι' όμως δέν έπαυε να το θυμάται...

Τη νύχτα άκούγε φανταστικές φωνές, που μόνο στην έξοχη τις άκουει κανείς, κι' έλεγε πως δλόκληρο το χωριό τραγουδούσε. Οι χωρικοί τόν ελχαν βγάλει «ο Γιαννάκης ο Μουσικός».

Τις νύχτες τού καλοκαιριού τσναζε από το σπιτι και πήγαινε στις ρεμματιές και έπαιζε με τόν αυλό που μόνος του τόν ελεγε φτιάξει.

Τά κοσμάτα τών βατράχων και τά λαλήματα τών πευνάων πίσω απ' τις βραγιές δέν τόν άφηναν να κοιμηθί. Δέν έπαυε να τ' άκουει κι' ο Θεός ξερι πόσους ήχους έταίριαζε. 'Η μητέρα του δέν τόν έπαυε στην εκκλησία μαζί της γιατί αν το άρμόνιο έπαιζε καμμιά μελαγχολική ή γλυκεία μελωδία τά μάτια του γέμιζαν δάκρυα κι' έλαμπαν κι' άχτινοβούσαν σά να μαζεφριζόταν άπάνω τους κάποιος άλλος κόσμος.

Ο νυχτοφύλακος που έφευγε γύρα το χωριό και για να μην αποκοιμηθεί μετρούσε τ' άστρα τ' ουρανού ή μιλούσε σιγανά με τά σκυλιά, πολλές φορές έβλεπε το Γιαννάκη με το νυχτικό του να τρέχη μέσ' στο σκοτάδι προς την ταβέρνα. Δέν έμπαινε μέσα, άκουμπούσε ο' ένα παράμερο μέρος στον τοίχο κι' άκούγε. Μέσα χόρευαν τά ζευγάρια και τραγουδούσαν, ένά ένα βιολί συνάδευε τις γλυκείες φωνές τών χοριτσιών και τις βραγιές τών παλληκαριών.

Είταν τρισετυχιμένος όταν άκούγε να καίλουν βιολί σε κανένα γάμο ή κανένα τραπέζι. Έφταιζε κι' ο ίδιος ένα βιολί με τριχές από άλογο, αλλά αυτό δέν έπαιζε τόσο ώραία όπως της ταβέρνας κι' όμως έπαιζε μ' αυτό απ' το πρωί ως το βράδι, έκτός αν δέν τόν άνάγκιζαν να σταματήσει με το ύψλο.

Το δυστυχισμένο παιδί όσο μεγάλανε τόσο κι' αδυνατίζε' μονάχα ή κοιλιά του έμεινε φουσκωμένη. Τά μαλλιά του γίνονταν πυκνότερα και τά μάτια του είταν πάντα άπληνη και διακρομένη. Τά μάγουλά του βαθυλωμένα διαρκώς κι' από το στήθος του φαινόταν τσαντά τα πλευρά του. Δέν έμοιαζε με τ' άλλα παιδιά, αλλά με το βιολί του που έβγαζε ήχους τούς οποίους μόλις άκούγε κανείς. Έξ' άλλου τρεφότανε με ξερά κοκκινόγυλια και με τόν πόθο ν' αποχτήσει ένα άληθινό βιολί.

Αυτός όμως ο πόθος δέν όφέλησε δόλιού το φτωχό παιδί.

Στο χωριό είταν ένα πλούσιο μέγαρο κι' ένας από τούς ύπηρετες του ελεγε βιολί, που το έπαιζε πότε πότε, για να διασκεδάει την άγαπημένη του και τούς άλλους ύπηρετες του μεγάρου. Ο Γιαννάκης γλυστορούσε συχνά από τις περιπλοκάδες ως την αυλή του μεγάρου για να τόν άκούη ή τουλάχιστο να ελχνη καμμιά κρυφή ματιά στα όργανα. Είταν χρεμασμένο στον τοίχο, απέναντι στην πόρτα. Ο μικρός το έβλεπε από μακριά με πόθο. Μιά έπιθυμία τρέλλη του ερχότανε πότε πότε : νάγγιζε μιά φορά με το χέρι του το βιολί, να το έβλεπε από κοντά... Και μόνο με τη σκέψη αυτή έτρεμε από εύτυχία ή φτωχή καρδούλα του.

Μιά νύχτι δέν είτανε κανένας στο μέγαρο. Τ' άφηντικά έλειπαν στην πρωτεύουσα κι' οι ύπηρετες γυρίζαν στους δρόμους του χωριού. Ο Γιαννάκης από πολλήν ώρα ελεγε χωθεί μέσ' στην αυλή και κρυμμένος μέσα στις περιπλοκάδες κοιτούσε με άκατανίκητη έλξη το βιολί. Τόν έμάγευε. Μι' άχτιδα του φεγγαριού τόν άγγιζε. Ο άνεμος έπνεε, τά φύλλα κι' οι περιπλοκάδες έθρούζιναν κι' ο Γιαννάκης ένόμιζε πως άκούγε μιά φωνή να του λέει, καθαρά :

— Πήγαινε, Γιαννάκη ! Στην κάμαρη δέν εινε κανένας... Έμπρός, πήγαινε.

Άκούοντας το άηδόν νόμιζε πως του έλεγε :

— Πήγαινε, πάρ' το !

Μά ή κουκουβάγια γυρνούσε πάνω απ' το κεφάλι του σά να του έλεγε :

— Μή, Γιαννάκη, μή !

'Η κουκουβάγια πέταζε, το άηδόν έμεινε και τά φύλλα του ψιθύριζαν πύ καθαρά :

— Δέν εινε κανείς !

Και το βιολί έλαμπε μέσ' στις άχτιδες του φεγγαριού. Ο Γιαννάκης γλυστορούε σιγά σιγά ως την πόρτα. Οι περιπλοκάδες δέν τόν έκρυβαν πιά. Σέ μιά στιγμή βρισκότανε μέσ' στο δωμάτιο. Τά βατράχια της λίμνης άρχισαν να κού-

ζουν δυνατά, σάν κάτι νά τά τρώαζε κι έπειτα άπλώθησε και πάλι ή σισπή. Τ' άηδόνι έπαψε νά κελαιδιή κι' οι περιπλοκάδες νά θροΐζουν. 'Ο Γιαννάκης πλισταέτο βιολι ήσυχα και με προφύλαξη, αλλά μ' άγωνία άρχισε νά τον πιάνη. Στήν κρυψώνα του, μέσ' στις περιπλοκάδες, τού φαινότανε σά νά εΐταν μέσ' στο σπίτι του, σάν άκριμ μέσ' στη λόχη, τώρα τού φαινότανε πως εΐταν άκριμ μέσ' στην παγίδα. Μιά άδύνατη λάμψη τού φεγγαριού φώτισε άξαφνα τó δωμάτιο και τó δυστυχισμένο Γιαννάκη πού τετραποδίζοντας σχεδόν εΐχε φτάσει κάτω άπ' τó βιολι. 'Η λάμψη έδωσε σέ λίγο. 'Υστερ' από λίγο ένας ήχος γλυκύς και παραπνοιάρικος άκούστηκε. 'Ο Γιαννάκης εΐχε άγγίξει κάποια χορδή τού βιολιού. Μ' άξαφνα από κάποια γωνιά τής αιθούσης, όπου κοιμότανε κάποιος, άκούστηκε μιά θυμωμένη φωνή :

— Ποιός είν' αυτός ;

Τού Γιαννάκη κόπηκε ή πνοή, αλλά ή χοντρή φωνή άκούστηκε και πάλι :

— Ποιός είν' αυτός ;

'Ενα σπίτρο άναψε στον τοίχο, τó δωμάτιο φωτίστηκε και τότε, Θέε μου, άκούστηκαν βλαστήμιες, γροθοκοπήματα, κλάματα τού παιδιού, θρήνος και όδυμος. ***

Τήν άλλη μέρα ό δυστυχισμένος Γιαννάκης δικαζότανε στο δικαστήριο ως κλέφτης. 'Ο δικαστής κι' οι πάρεδροι έβλεπαν μπροστά τους τó φτωχό αυτό παιδί με τó δάχτυλο στό στόμα, με τó βλέμμα άπλανές και φοβισμένο, μικρόσωμο, καχεχτικό, βρώμικο, γεράτο μάλλωπες, πού δέν έξερε πού βρισκότανε και τι ζητούσαν άπ' αυτό. Πώς νά δικάζουν ένα τέτοιο έλεεινό πλάσμα, δεκα χρονών μόλις πού δέ μπορούσε νά σταθή στα πόδια του ; Πώς νά τó στείλουν στη φυλακή ;

Τά παιδιά δά συγχωρεί ό νόμος, αλλά πρέπει νά μη τó ξανακάνη. Γι' αυτό ό πρόεδρος προσκάλεσε τó Στάθη τó νυχτοφύλακα και του εΐπε :

— Πάρε αυτό τó παιδί και δός' του ένα μάθημα με ραβδισμός.

'Ο Στάθης έγειρε τó ήλιθιο κεφάλι του, πήρε τó Γιαννάκη και τόν μετέφερε στο σινοβόλιω. Τó παιδί δέν καταλάβαινε περί τίνος έπρόκειτο, αλλά εΐταν περιτρωμο και δέν έλεγε ούτε λέξη. Μονάχα όταν ό πελώριος Στάθης με μιά γροθιά τó έριξε χάμα και ύψωνόντας τó πουκαμισάκι του, ύψωσε τó ραβδί του ό δυστυχισμένος Γιαννάκης φώναζε :

— Μανούλα μου !

Και σέ κάθε ραβδισμό φώναζε :

— Μανούλα μου !

'Αλλά ή φωνή του γινότανε όλοένα πιο χαμηλή, πιο σιγανή, ως τη στιγμή πού οι πληγές του τόν έκαναν νά σπάσση, νά πιάση νά έπικαλεΐται τη μανούλα του! Φτωχό συντριμμένο βιολι!... 'Ω βάρβαρε κι' ήλιθιε Στάθη ! Χτυπάν οι άνθρωποι παιδιά τόσο μικρά ; Τό δυστυχισμένο παιδί εΐταν πάντα άσθενικό και καχεχτικό μιά τώρα μιά έλάγιστη πνοή ζωής έμενε σ' αυτό.

'Η μητέρα του έφτασε τέλος και παράλαβε τó παιδί, αλλά άναγκάστηκε νά τó πάρη στην άγκαλιά της γιά νά τó πάρη στό σπίτι. Τήν άλλη μέρα ό Γιαννάκης δέν σηκώθηκε από τó κρεβάτι.

Τά χελιδόνια κελαιδούσαν άπάνω στην κερασιά πού εΐταν μπρός στο παράθυρό του' μ' άχτίδα τού ήλιου έμπαινε και φώτιζε με τη χρυσή της λάμψη τó πληγωμένο κεφάλι τού παιδιού, και τó μουτζάκι του στό όποιο δέν άπόμεινε πιά ούτε σταγόνα αίματος. 'Η άχτίδα έκεινή τού ήλιου εΐταν ό δρόμος από τόν όποιο θα περνούσε σέ λίγο ή ψυχή τού παιδιού.

Βραδυάει κι' χωριανοποΐλες πού θέριζαν τó χορτάρι τους, γυρίζουν τραγουδώντας. Μιά φλογέρα κάποιου βοσκου άκούγεται μακριά. 'Ο Γιαννάκης άκούει γιά τελεντάκια φροά δά τραγούδια και τούς ήχους τού χωριού. 'Αξαφνα τó έτοιμόθαγατο πρόσωπό του μεταμορφώθηκε και τά σβησάνε τόν χείλη ψυθιούσαν :

— Μανούλα...

— Τι είν' αγάπη μου ; τού λέει ή μητέρα του με φωνή πνιγμένη στα δάκρυα.

— Μανούλα, ό Θεός θα μου δώση εκεί ψηλά στον ουρανό εν' άληθινό βιολι ; Θά μου τó δώση ;

— Ναι, παιδί μου, ναι, ναι ! άπανταί ή μητέρα του μη μπορώντας τίποτε άλλο νά πη μέσ' στον πόνο πού τής ξεσκίζε τήν καρδιά.

Και ψυθιρίζε σέ λίγο με λυγμούς :

— Χριστέ μου ! Χριστέ μου !

'Εγειρε τó πρόσωπό της άπάνω στό τραπέζι κι' άρχισε νά ούρλιαζε σάν τρελλή. Τό άγαπημένο της παιδίό της πέθανε.

Όταν άηκασε πάλι τó κεφάλι της και ξανάειθε τó παιδί, τó μάτι τού μικρού μουσικού εΐταν άνοιχτά κι' άκίνητα και τó πρόσωπό του άκαμπετο. 'Η άχτίδα τού ήλιου εΐχε έξαφανιστεί.

Γιαννάκη, άναπαύου έν ειρήνη.

Πάνω από τόν τάφο σου οι τίτιες θρηγούνε !...

'Ερρ. Σιέγκεβιτς

CATULLE MENDÉS

ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΥΡΤΑΡΙΑ

Μένα κίνημα άποφασιστικό—σάν κάποιου πού δέν θάλλάξει πιά γνώμη ! — ή κόρησα Μαντελίνα έδειξε τó γιαπωνέζικο έπιπλο με τις τρεμάμενες άνταγίες τού ροδίνου βρενικιού του και τών χρυσαιών τών στολιματώνικατώπών τó φως τών λαμπτήρων και με πολλή σοβαρότητα, ή χαριτωμένη αυτή γυναίκα εΐπε.

—'Ανοίξετε τó ένα άπ' αυτά τά τρία συρτάρια ! και προσπαθείστε νά διαλέξετε καλά, γιατί, Βαλεντίνο, στό καθένα, έχω κρύψει μιάν άπάντηση στην παράκληση πού μου άπευθύνατε από εδó κι' έξη μήνες. 'Αν πετύχετε τήν καλή άπάντηση—αυτή πού λέει «Ναι !»—θ' άναγκασθώ νά μ'ή άρνηθώ πιά. Μά άλλόμονο άν συναντήσετε μιάν άπ' τις κακές άπαντήσεις, δέν θα με ξαναδείτε.

— Μ' αυτό τόν τρόπο — άπάντησεν αυτός, έχω δύο συμπώσεις έναντιον μιάς. Τι σκληρή σκέψη εΐταν τούτη, λατρεμένη μου ;

— 'Ε! εΐλενε αυτή, θάχω τήν παρηγορία, τούλάχιστον, άν βρεθώ στην άνάγκη νά σάς εΐχαριστήσω, νά μπορώ νά κατηγορήσω τήν τύχη γιά τó σράμά μου.

Μπρός στα τρία συρτάρια στάθηκε γιά πολλήν ώρα άναποφάσιτος. Τό τρεμάμενο χέρι πήγαινε άπ' τόνα στάλλο χωρίς νά τολμάει νά σφύρι ή χρυσωμένη λαβή τους. Κ' ή καρδιά του εΐταν γεμάτη στενοχωρία, άπ' τó φόβο μιάς κακής διαλογής. Τέλος έμπιστευόμενος, στην θεία ευσπλαχμία τής πρόνοιας, τράβηξε με τά μάτια κλειστά τó ένα άπ' αυτά. Τι χαρά ; τι άτέλειωτη ήδονή ! 'Η άπάντηση — ένα φούλα χαριτί πού άνοήχηκε τόσο γρήγορα — έλεγε τη λατρευτή λέξη «Ναι».

Σήκωσε τήν Μαντελίνα πού κοκκίνισε στην άγκαλιά του και τήν πήρε ! Καμιά αντίσταση δέν θΐταν τώρα δυνατή — έπίδες από μιά μυστηνή άρνηση στην άπόσχεση πού εΐχε δώσει. Καί ή Μαντελίνα εΐταν ένα τίμιο πρόσωπο πού εΐχε τήν άξιοση νά λείπει πώς κρατούσε πάντα τó λόγο της. Καί ύποτάχτηκε.

—'Ως τήν ώρα πού τά γκριζα και ροδίνια δάκτυλα τής αυγής άνοίγουν τις μουσλίνες τών παραπετασμάτων, έννοιωσαν τις γλυκιές χαρές τής αγάπης πού σβήνει και πάντα δυναμώνει ξανά.

Κι' όμως ό Βαλεντίνο δέν εΐταν έντελώς ικανοποιημένος. 'Υστερα άπ' τις έστάσεις κάποια θλιψη άνέβηκε στό μετωπό του και στό μάτια του.

—'Ω ! τόν ρώτησε εκείνη μεκλήρη, τι σου χρειάζεται άόμοι και από τι παραπονεΐσαι, άγαπημένη μου ;

— 'Εχω μιά δυσάρεστη σκέψη, εΐπε.

— Σύ ! κοντά μου ! ποιάν ;..

— Σέ χρωστώ στην τύχη, όχι σέ σένα τήν ίδια. Κι' έμενε συλλογισμένος. 'Αλλά τότε, έκείνη, γελάοντας τρελλά σιμά στό χέλι του :

— Κουτέ, τοδεΐπε, έχω βάλλει τήν ίδιαν άπάντηση και στό τρία συρτάρια. Μετάφρ. Κ.

ΓΙΑ ΝΑ ΓΕΛΑΤΕ

'Ενας 'Αγγλος σοφός έλεγε :

—'Ας μου δείξουν τά φορέματα πού φόρεσε μιά άγωνιστή μου γυναίκα σ' όλη της τη ζωή και μπροά νά σάς γράψω τήν βιογραφία της, χωρίς νά πέσω καθόλου έξω !...

Κατά τó Μάθημα τής 'Αριθμητικής : 'Ο Διδάσκαλος.—'Αν σου δώσουν τρία αυγά και τά φάς τι θά μείνουν ;

'Ο Μαθητής.—Τά τούφλια !..

ΓΙΑ ΣΕΝΑ

[Τού 'Ερρ. Χάϊνε]

'Ηλιο και ρόδα και πουλιέ και κρύα άφροσπασμένα πόσο πολú τ' αγάπησα και κείνα πόσο έμένα ! Τώρα γιά σένα μονάχα μαγαζονομια και σβήνω γιά σένα τήν άστειση τού έρωτος πηγή, ποΐσαι γιά μένα δια μάζι, τó ρόδο και τó κρύο, ό ήλιος, τó πουλιέ...

Μετάφρ. Π. Ραΐση

Είς τó προσεχές φύλλον τού «Μπουκέτου», έπίδες τών άλλων και ένα θαυμάσιο διήγημα τού γνωστού λογοτέχνη και δημοσιογράφου κ. Στάρ. Στάρ. υπό τόν τίτλον «ΚΛΕΑΡΧΟΣ», γελοιογραφημένο από τόν ίδιο.